

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**In Vaticinia Isaiae, Prophetæ Clarissimi, Paraphrasis,
Heroico carmine conscripta**

Carpenteius, Joannes

Antverpiæ, 1588

Cap. 60.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68688)

18 Nam quæ pulchra bonis Deus induit arma tuendis,
Ensem fatiferum, & squammis thoraca rigentem,
Sanguineumque sagum, clypei que volubile fulgur,
Illa eadem vindex victorq; resumat in hostes,
Perfidia meritas maiestatisque minuta
Semper ab irato luituros crimine pœnas.

19 Ille fluentis sono quas gurgite naufragus ambit
Oceanus, quis sit terris ostendet, & omnem
Maiestate sui terroréque numinis orbem
Concutiet, notus qua sol oriensque cadensque
Fertque refertque diem mundo communis utrique,
Parcere subiectis, & debellare superbos.

At vos felices ter & amplius, ecce redemptor
Isacidum Deus, ille Deus, quem agnoscere nuper
Cœpistis, iubare exorto, tenebrisque fugatis,
Ecce venit leni per sudum immissus ab aura,
Et sese vestris instillat mentibus ultrò,
Qualis in arentes rivis bullantibus agros
Excurrit fluvius, raurumque per humida murmur
Saxa cit, & scatebris glebas fecundat inertes.

20 Hic est qui blandis redeuntes excipit ulnis,
Transfugij facile oblitus, cinéque Sionis
Ultrò ad pacta vocat, pacem nil demoror (inquit)
Isacide: sint hæc vobis rata fœdera mecum.

21 Spiritus ille meus princeps qui pectora vestra
Aduersum sensus firmatque regitq; rebelles,
Hocque meum verbum quod missum cœlitus, oris
Temperat eloquium vestri, mentemque gubernat,
Nunquam aberunt vobis, nunquam data munia linquet;
Transibunt etiam in seros ea dona nepotes,
Nulla dies pactum hoc, vis nulla hæc fœdera rumpet,
Non si tellurem medras effundat in undas
Diluuium miscens, cœlumq; in tartara soluat.

1 Surge igitur, cœloque oculos attolle sepultos
O Sobyne, clarum ecce tuas iam mare fenestras
Ingreditur: vident' ut medio noua flamma cubili,
Faxq; noua irradiat? Domini hæc est gloria magni,
Si nescis, quæ prima tuis se prodit in oris.

2 Cætera adhuc tellus tristi tacet obruta nocte,
Et quascunq; polus gentes prospectat uterque,
Caligo tenebræq; premunt; tu numine sola
Præsentem (gratæ tibi) velut hospite gaudes.
Ille suis vnâ ante alias natalibus ornat,

18 Sicut ad vindictam quasi ad retributionem indignationis hostibus suis, & vicissitudinem iniuriam suam, iustis vicem reddet.
19 Et timebunt qui ab Occidente, nomen Domini: & qui ab Ortu solis, gloriam eius: cum venerit quasi fluvius violentus, quem spiritus Domini cogit:

20 & venerit Sion redemptor, & eis qui redeunt ab iniquitate in Iacob, dicit Dominus.

21 Hoc fœdus meum cum eis, dicit Dominus, Spiritus meus qui est in te, & verba mea quæ posuit in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore feminis tui, & de ore feminis feminis tui, dicit Dominus, amodo & usque in sempiternum.

Cap. 60.

1 Surge, illuminare Ierusalem: quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est.

2 Quia ecce tenebræ operient terram, & caligo populos: super te autem orientur Dominus, & gloria eius in te videbitur.

Inq;

Exundantia
graviæ diuinæ.

Cap. 60.

Hieronymus
hic intelligit
Ierusalem
in qua primum
de populo
Iudaico
collecta est.

Inq̄ tua primùm reptauit paruulus aula,
Iamq̄, viget, similis vultum, vocemque, coloremq̄,
Cuncta deo: prob, quanta breui, quam mira relatu,
Quàm visu desucta, tuæ pro manibus arcis
Euenient! cuncti s̄q̄, palam cernentur! ut olim hæc
Latitiæ mixto gemitu meminisse iuuabit!
Quãta hinc, quàm celebris, quàm magnis gloria rebus
Attollet sese totum diuinã per orbem!

3 Et ambulabũt Gen-
tes in lumine tuo, &
reges in splendore or-
tus tui.

4 Leua in circuitu
oculos tuos, & vide:
omnes isti cõgregari
sunt, venerunt tibi:
filij tui de longe ve-
nient, & filia tuæ de
latere surgent.

5 Tunc videbis, & af-
flues, & mirabitur, &
dilatabitur cor tuum,
quãdo conuersã fue-
rit ad te multitudo
maris, fortitudo Gen-
tium venerit tibi.

6 Inundatio camelo-
rum operiet te, dro-
medarij Madian &
Epha: omnes de Saba
venient, aurũ & thus
deferentes, & laudem
Domino annuntian-
tes.

7 Omne pecus Cedar
congregabitur tibi,
arietes Nabaioth mi-
nistrabunt tibi: offe-
rentur super placabi-
li altari meo, & domũ
maiestatis, mææ glo-
rificabo.

3 Quin & tempus erit, nec spem mora longior vret,
Cũ reges populis qui dictant iura remotis,
Abs te, sed nona iura petent, & numine ducti
Ritẽ tuo, prauum fugient, rectumq̄, sequentur.

4 Immo age, tempus adest, oculos circumfer in altum
Qua tu parte voles, viden' vt surgentis ab axe
Solis, & occiduo mittat tibi terra cubili
Innumeros populos? hic ingens cœtus, & omnes
Quos dextra leuaq̄, vides, tibi iungier optant,
Te dominam, te reginam, matremq̄, salutant,
Inq̄, tuos iam iamq̄, sinus adrepere gaudent.

5 Quid tibi tunc animi virgo, cum regna videbis
Tota ad te fluere, inq̄, tuis considerare muris?
Quanta tibi tacitum mulcebunt gaudia pectus!
Cum mare spectabis peregrinis feruere remis,
Armata s̄q̄, viris classes, & merce refertas
Barbarica, tibi diuitias offerre beatas!
Et pansis littus velis, portũmque subire!

6 Quid Madianitas memorẽ, Gepharõnque colentes
Montanam? (quamquam pax tecum nulla, sed atrox
Bellum diuersis ritu, regione propinquus)
En vltro veniunt, & inundant agmine campos
Pacífico Iudæa tuos, veniãmq̄ precantur,
Instrati s̄que vehunt post se sua dona camelis.

Parte alia gemmas, auri graue pondus & aris,
Multaque corticibus sectis sudata Sabæi
Thura ferunt, laudẽsque Dei, mirandaque facta
Concelebrant, Cedarenius oues, Nabeotius hircos
Incola sacrificis vrendos ignibus offert,
Vtquẽ litent tecum, proauita mapalia linguunt;
Non iam adipe aut fumo, non cæsi sanguine tauri;
Sed castis precibus, sed votis ritẽ solutis.
Hi cultus, hi sunt mea quos sibi poscit honores
Sancta domus, colui quam præsens ipse, colãmq̄
Semper, dum tellus, cœlũmque, solũmque manebunt.

Regiones
sunt vltra
Arabiam, fer-
tilis camelo-
rum.

Cedar & Na-
baioth filij
sunt Ismaëlis,
ex quorum
nominibus
appellata est
solitudo quæ
frugũ inops
abundat pe-
core.

Sed

Sed quid tam creber sibi vult concursus ad urbem,
 Qua patet occiduis Zephyrorum obnoxia flabris?
 8 Quid ve petunt isti, quos nubis more volantis
 Accelerare vides, aditusque capessere primos?
 Quales exorta cum tempestate columba
 Tuta petunt, nidosque suos, ut quaeque sequentem
 Remigio potis est celeris praeuerrere penna?
 9 Hi sunt extremis populus deuectus ab Indis,
 Barbara gens, assueta mari, quos nominis ingens
 Fama mei exciuit, remis vada carula verrunt
 Natorum aucturi numerum prolemque tuorum
 Iamque nouam adducunt pubem, supplemque Senatum
 Mansuri: nec enim vacui venere, sed aurum
 Argentumque ferunt, atque hospita munera portant
 Isacidum domino, Regique, Deoque potenti.
 10 Pone metum Virgo, si quis tua mœnia casus
 Diruerit, manibus reparata repente resurgent
 Regum externorum: nec enim tibi turpe putabunt
 Seruiles prestare operas, trabeaque reiecta,
 Semotoque securigerolictore, superbos
 Coram te, pedibusque tuis submittere fascēs.
 Euentura cano, nec enim diffidere dictis
 Fas crede esse meis, nec si pro tempore, nostras
 Sensisti quandoque manus, experta, quid esset
 Irritare Deum, nimium meminisse doloris
 Præteriti decet, & curis consumer agris:
 Sed potius, quo te vultu nil tale merentem
 Quam patrio ultra etiam complexus amore recepi,
 Saepe agitare animo, & spem aui firmare futuri.
 11 Iam tua præcipiti pomœria cingere fossa
 Nil opus est, claustrisque aditus portisque tueri,
 Immo seris pateant noctesque diesque remotis,
 Et cuiuis pateant, nullo discrimine sexus,
 Aetatis, moris, gentis, generis-ve, domusve:
 Nam quidquid toto rarum nascetur in orbe
 Excellens-ve (mibi delectum linque) secundis
 Confluet huc velis, & equis, regesque ducesque,
 Dona ferent, & amicitiam pacemque rogabunt.
 Aude igitur portas ultro præbere patentes.
 12 At qui lene iugum obstipa ceruice recusans,
 Incuruata tibi submittere colla negabit,
 Illum ego, seu rex ille fuit, populis-ve tribus-ve,
 Perdam, & diuisum terra radicitus, atros

Per tropum
 significat
 quod regna
 gentium quid-
 egrepiu, co-
 uertent ad
 religionem
 Christianam.

Idest, iuxta
 Paulum cap.
 2. ad Ephesios,
 secundum pro-
 positum siue
 in beneplaci-
 to voluntatis
 meae.

8 Qui sunt isti, qui ve-
 nubes volant, & quasi
 columbae ad fenestras
 suas?

9 Me enim insulae ex-
 pectant, & naues mar-
 ris in principio, ut ad-
 diticam filios tuos de-
 longe: argentum eor-
 um, & aurum eorum
 cum eis nomini Do-
 mini Dei tui, & san-
 cto Israel, quia glori-
 ficauit te.

10 Et edificabunt fi-
 lij peregrinorum mu-
 ros tuos, & reges eoru
 ministrabunt tibi: in
 indignatione enim
 mea percussisti te, & in
 reconciliatione mea
 miseris sum tui.

11 Et aperientur por-
 tae tuae iugiter: die ac
 nocte non claudetur,
 ut afferatur ad te for-
 titudo Gentium, & re-
 ges earum adducan-
 tur.

12 Gens enim & reg-
 num quod non ser-
 uierit tibi, peribit: &
 Genes solitudine va-
 stabuntur.

In cineres redigam fumumq̄, leuemq̄, fauillam.

13 Gloria Libani ad te veniet, abies & buxus, & pinus finiu', adornandum locum sanctificationis meae, & locum pedu' meorum glorificabo.

14 Et venient ad te cuncti filij eorum qui humiliauerunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi, & vocabunt te Ciuitatem Domini, Sion sancti Israel.

15 Pro eo quod fuisi derelicta, & odio habita, & non erat qui per te transiret, ponam te in superbiam seculorum, gaudiu' in generationem & generationem.

16 Et suges lac Gentium, & mamilla regu' lactaberis: & scies quia ego Dominus saluans te, & redemptor tuus fortis Iacob.

17 Pro are afferam aurum, & pro ferro afferam argentum: & pro lignis aes, & pro lapidibus ferrum: & ponam visitationem tuam pacem, & praepositos tuos iustitiam.

18 Non audietur ultra iniquitas in terra tua, vastitas & contritio in terminis tuis, & occupabit salus muros tuos, & portas tuas laudatio.

13 *Ipsē tibi Libanus multa caput arbore cinctum Submittet, Libanus nemorum rex, & sylvarum Gloria Phœnicum, ramosque inflectet olentes; Pinus, acer, cedrus, buxusque abiesque, virentes Perpetuo frondes ad nostra sacraria mittent, Pratexentque meam quam nunc colo frondibus ædem.*

14 *Tu quoque, Virgo, tuos hostes, horumque, nepotes, Ante tuos fera colla pedes curuare videbis, Osculaque inuisis quondam sibi figere plantis: Tu Domini sedes, tu sancta vocabere magni Numinis vrbs, interque arces arx prima beatas. His etiam haud falso celebrabere nomine, qui te, Mendacilacerant mala per commercia lingua; Omnia quae (nam vera vides) iam sponte retractant, Osque olim impurum sacra nunc in carmina soluunt.*

15 *Nec, quod spreta olim, cunctisq̄, inuisa feraris, Te moueat, nec enim muros meminisse relictos Vastatosq̄, decet, namq̄, hæc tolerata merenti Iure tibi, vice supplicij pœnaq̄, fuerunt:*

At nunc, quam nulla humana vestigia plantæ Signabant, populis celebrem, titulisq̄, superbam Efficiam, quos nulla dies, & tempora nulla Fastorum memori poterunt abradere libro.

16 *Te populi pascunt, charam velut anxia nutritrix Lacte suo pupam: tu regum diuite mamma, Nectar & Ambrosiam, cælestia pocula, suges. Tum demum disces exploratumq̄, tenebis Quis sim, seruator tuus, assertorq̄, redemptorq̄, Isacidum, Deus ille Deus, quo fortior alter Non fuit, est, nec erit, nec opem dare promptior alter.*

17 *Solue metum, tibi pro are rudi, mutabitur aurum, Pro ferro, lentum argentum, pro marmore ferrum, Proq̄, putri trabe, prædurum donabo orichalcum. Aurea deniq̄, me succedent secula rege.*

Namq̄, tuas inspectum res, qui numine nostro Lecti mittentur, præda procul atque rapina Iustitiam pacemque colent, litæque sepultas Extinguent penitus, nec bellis bella fouebunt.

18 *Felix o' felix superum domus, inclita magni Numinis vrbs, sedesque Dei: quis carmine dicat Quæ bona te maneant olim, cum morte perempta, Ipse parens martis stygio damnabitur Orco,*

Vinctus.

Libanus mos est Phœnicis, celsis arboribus cõsitus. Per has autem arbores, viti magno ingenio præditi, & instructi sapientia & philosophia intelliguntur, qui suam sapientiam conuerterent ad vsum Ecclesiæ.

Per tropu' significatur, quod virtutes gentium quæ non habebat veram laudem apud Deu', posthac habebunt ex fide & gratia Christi.

Istud erit, cū absorptu' erit in victoria regnum mortis, & peccati.

Vinctus perpetuis immania membra catenis?
 Nullatuos bello fatalis machina muros
 Concutiet, nullus fines populabitur hostis:
 Sed secura salus, pax tuta, satellite nullo,
 Servabunt portas, sine veete seraque patentes:
 Non ibi clara dabit sonitum tuba terrificum, sed
 Incustodita carmen resonabit in vrbe,
 Latitiaq; frement vici, plausuq; platea.

¹⁹ Necia tu macula, letumq; & dulce renidens,
 Ut sol fulgebis, nihil attamen indiga Solis,
 Nil Trivia, qua nocte suum nigrante reducit
 Plena diem: Deus ipse tibi lux alma, decusque
 Aeternum, nulliq; astro sua lumina debens,

²⁰ Solus erit, non ille pati dispendia, Luna
 More, sciet, sensimq; eadem reparare renascens,
 Nec sua (deficiens ut sol mortalibus omen
 Tristibus horrificum) cingi sinet ora tenebris.
 Hac mortalia sunt, variisq; obnoxia causis,
 Momentisq; fluunt olim interitura: sed vnus
 Aeternusq; Deus, lux magni publica mundi,
 Lux indeficiens, lux cuius ab ignibus ignes
 Auricomi, quotquot caelo spectantur in alto
 Lumen habent, hac te lux aurea tota, beatam
 Lustrabit face perpetua, luctumq; doloremq;
 Atraq; tristitia luventis nubila pellet.

²¹ Tum ciues, o Diua, tui, quos nobilis instar
 Germinis, aut lecta generoso e semine stirpis
 Ipse manu in seui, tecumq; adolescere iussi,
 Iustitia cultu crescent, terramque parentem
 Non frustra effæta steriles radice, tenebunt;
 Sed propagabunt late genus, vnde nepotes
 Omnia durando voluentes secula Vincent.

²² Quinetiam leto veluti depactus in aruo
 Surculus, in sobolem immuner am (mirabile visu)
 Et gentem magnam, nec erit mora longa, resurgent,
 Terque sua populos obnubent mille sub umbra.

Hac ego post certos decursi temporis orbes
 Ut rata sint faciam, nec me vis vlla tenaci
 Flectet proposito: sedet æternumq; sedebit
 Hæc animo defixa meo non vana voluntas.

Cap. 61. ¹ Utq; minus dubites, nec viribus hæc quoque credas
 Conspicere humanis; patrio vibratus ab ore,
 Me super afflauit cælestem spiritus anram,

19 Non erit tibi amplius sol ad lucendū per diem, nec splendor lunæ illuminabit te: sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam, & Deus tuus in gloriam tuam.

20 Non occidet vltra sol tuus, & luna tua nō minuetur: quia erit tibi Dominus in lucem sempiternam, & complebuntur dies luctus tui.

21 Populus autē tuus omnes iusti, in perpetuum hereditabūt terram, germen plantationis meæ, opus manus meæ ad glorificandum.

22 Minimus erit in mille, & paruulus in gentem fortissimam: ego Dominus in tēpore eius subito faciā istud.

Cap. 61.

1 Spiritus Domini super me, eo quod vixerit Dominus me ad annuntiandum mæfuetis misit me, ut mederer cōtritis corde, & predicarē captiuis indulgentiam, & clausis apertionem: